

DAGBOEK VAN EEN DOMINEE IN JORWERT

IN TIJDEN VAN CORONA

Dagboek van donderdag 27/3 tot en met 2/4 2020

Vrijdag 27 maart 2020

www.virtualsheetmusic.com

O SLEEP WHY DOST THOU LEAVE ME?

GEORGE FREDERICK HANDEL
(1685-1759)

Largo

O Sleep, why dost thou
leave me? why dost thou leave me? Why dost thou leave me?

O Sleep, why dost thou
leave me? why dost thou leave me? Why dost thou leave me?

O Sleep, why dost thou
leave me? why dost thou leave me? Why dost thou leave me?

© Copyright 1991, 1992 Chappell Music Limited.
All Rights Reserved. International Copyright Secured.

Low resolution sample © 1999-2016 Virtual Sheet Music, Inc. & Hal Leonard Co.

‘O sleep, why dost thou leave me?’, die vraag was vanmorgen van toepassing. ‘O slaap, waarom verlaat je me?’ is een aria van Händel uit de opera Semele die ik soms zing tijdens mijn zanglessen. Ik slaap goed maar in de ochtend verlaat de slaap me. Ik blijf na zessen nog een tijdje liggen, maar ga dan uit bed om mijn geestelijke en lichamelijk oefeningen te doen. Waar ik wakker van lig? Natuurlijk houdt het coronavirus me bezig. Ik pieker over de gezondheid van Sietske, over de mensen in zorgcentrum Nij Dekema in Weidum waar ik gewoonlijk elke week naar toe ga. Gisteravond belde Doutie van der Gaast mij. Zij is ouderling en werkt in Nij Dekema. Ze vertelt hoe moeilijk het is voor de mensen op de zorgafdeling die nu gesloten is. Voor de mensen in een vergevorderd stadium van dementie valt het gelukkig wel wat mee.

Maar ik pieker ook over hoe deze ‘langzame ramp’ huishoudt in Afrika, meer specifiek in Kameroen. Wij weten uit ervaring hoe de gezondheidszorg daar functioneert, hoe de communicatie verloopt, hoeveel mensen altijd al ziek zijn, hoe ze gebrek hebben aan alles, hoe ze de markt echt niet kunnen vermijden simpelweg omdat er geen supermarkten zijn of omdat de producten in de supermarkt veel te duur zijn. En met verwondering en bewondering denk ik terug aan het uithoudingsvermogen, de volharding en het geloof van de mensen. Er zijn meer ‘piekers’, maar die wil ik vandaag niet teveel ruimte geven.

We worden thuis gesterkt door de woorden van onze schoondochter Andrea (vriendin van Jornt, onze oudste zoon. Zij wonen in Gent). Ze schrijft in de familie-app: ‘Het is wel zwaar, maar ik ben nog nooit zo gezond geweest. Veel smoothies, sporten, elke avond gezond koken, de zon schijnt. We zijn

wat beperkter, maar het leven wordt ook wat simpeler en geeft ook weer kansen om stil te staan bij wat belangrijk is. En om te onthaasten.'

Buiten is het ijsig koud geworden door een straffe oostenwind. Straks naar bed, hoop dat de slaap ons niet zal verlaten.

Zaterdag 28 maart 2020

Goed geslapen! En Sietske gelukkig ook. Vanuit Bonaire krijgen we een advies van dokter Luit-Jan Lukkes: Sietske moet, naast antivirale medicijnen, ook een oogzalf gebruiken. Sietske wil wachten tot maandag, maar ik sta erop dat ze vandaag de dokterwacht belt. We krijgen er bijna ruzie van. Dat gebeurt niet zo vaak, maar nu zet ik door. Wanneer ik terugkom van boodschappen doen, blijkt dat we vroeg in de middag een oogzalf kunnen ophalen bij de apotheek van het MCLeeuwarden.

Vandaag is het een rustige dag, tijd om te lezen. Heerlijk om een weekend te hebben met vier kranten: Friesch Dagblad, Trouw, Leeuwarder Courant en NRC. Dorpsgenoot Geert Mak heeft in indringend artikel in het NRC met als titel 'Na de ramp heeft Europa wonderen nodig'. De laatste woorden van het artikel vatten de teneur van het stuk goed samen: *'Dit is de grootste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. En nu is het inderdaag 'onze beurt' (voor een ramp). Dit is de finale test voor de Europese Unie, de saamhorigheid binnen de Europese gemeenschap en het staatsmanschap van de Europese leiders. Nederland deinst terug. Maar europa heeft meer wonderen nodig om dit te overleven.'*

Het is wel grappig dat Geert Mak het woord 'wonder' in de mond neemt, terwijl de Theoloog des Vaderlands, Samuel Lee juist heel voorzichtig is wanneer aan hem gevraagd wordt of God het virus een halt kan toeroepen: *'Door een wonder? Ik weet niet of dat kan. Ik las laatst dat twee derde van de Nederlanders gelooft in wonderen. We blijven open staan voor het mystieke, maar ik zou er mijn hoop toch maar niet op zetten.'*

ds. Samuel Lee

In het interview zegt hij mooie dingen. Bijvoorbeeld: *'Dit raakt de hele wereld fundamenteel. We worden gedwongen opnieuw na te denken over hoe wij moeten leven. Het virus vervolgt ons, niet alleen christenen, maar de hele mensheid. We zijn waarschijnlijk niet goed met elkaar omgegaan, met de natuur, met dieren, heel onze leefstijl. We moeten terug naar de ziel van alles, naar waar het eigenlijk om gaat.'*

De ziel van religie is medemenselijkheid. Daar moeten we weer naar op zoek. Het is geen mooi voorbeeld, maar we hebben onze grenzen dichtgedaan voor vluchtelingen. We zien hen als een bedreiging, we willen ze niet hebben. In deze crisis kunnen we allemaal nergens meer heen, misschien zien we nu hoe vreselijk dat is.'

Maar er is ook werk aan de winkel! Deze week hebben we een kub grind besteld. Het grind rondom ons huis is op enkele plekken 'dungezaaid', dus wordt het tijd voor een nieuwe laag. De big bag staat voor ons huis op de stoep. Met emmer, hark en kruiwagen gewapend ga ik het grind te lijf. Na een paar uur is de klus geklaard. Goed voor mijn lichaam!

Zondag 29 maart 2020

Tijdens het boodschappen doen werd ik gisteren aangesproken vanuit een auto op het parkeerterrein. Hee, dominee Hinne, alles goed? En direct daarna: 'Weet u wie Nostradamus was?' Ik antwoord dat ik dat zo ongeveer wel weet (de Fransman Nostradamus, 1503-1566, schreef profetieën en zijn aanhangers zeggen dat hij veel gebeurtenissen uit de wereldgeschiedenis voorspeld heeft). Zo ook de stem uit de auto: 'Hij heeft deze ramp ook voorspeld'. Ik antwoord, 'Ja en nog even en dan vertel je me dat het virus in de Bijbel ook voorspeld is. 'Niet dan?', is het antwoord uit de auto. Ik zeg dat ik niets geloof van dergelijke voorspellingen, alsof de wereld-geschiedenis van te voren is vastgesteld

Nee, dan de preek van classisdominee Wim Beekman vandaag op Omrop Fryslân. Hij ging in op de vraag van de leerlingen aan Jezus tijdens de storm op het meer (Marcus 4, 35-41). Ze zijn doodsbang en roepen: 'Heer, kan het u niet schelen dat we vergaan?'. Beekman refereert in zijn preek diverse keren aan de gedachte van een slapende God, net zoals Jezus sliep in de boot tijdens de storm. En hij beantwoordt de vraag 'waarom God slaapt' met: 'Ik weet het echt niet'. Eerlijk en moedig.

Vaak worden oude teksten (de Bijbel of Nostradamus) gebruikt om de wereld te verklaren. En dat is logisch, we verlangen ernaar om te begrijpen wat ons treft. Zo kunnen we er bedoeling en zin aan geven en er misschien wat grip op krijgen. Leven met een noodlot dat ons overkomt, valt niet mee. Maar misschien moeten we toch accepteren dat we veel niet begrijpen en dat we kwetsbare mensen zijn. Dat héél onze wereld, met alle mensen en dieren, kwetsbaar onderling verbonden zijn door een web van draden. Het is nu zaak om de zorg voor heel die kwetsbare schepping centraal te stellen bij alles wat we doen en laten. Niet door ons te richten op het zoeken van een verborgen zin, maar door er zinnig mee om te gaan.

Vanavond hebben we voor het eerst geskyped met alle kinderen tegelijk: Jornt en Andrea in Gent, Leon en Haydiën in Leiden, Jonas in Enschede. Veel gedeeld en gelachen. Jornt is opvallend voorzichtig ten aanzien van de crisis, terwijl hij normaal wat laconiek is. Sinds een aantal dagen zijn er vier corona patiënten in het zorgcentrum waar hij werkt, vlak buiten Gent. We wensen elkaar en iedereen veel gezondheid en goede moed toe!

Maandag 30 maart 2020

Een deel van mijn ochtend ritueel bestaat uit het maken van 7 kniebuigingen. Deze oefening is uitgegroeid tot een uiting van dankbaarheid aan het begin van de dag. De oefening is eenvoudig en gaat als volgt: ga helemaal door je knieën en adem uit. Ga daarna langzaam omhoog en rek je uit met je handen tot 'aan de hemel'. Adem bij het omhoog gaan helemaal in, kijk omhoog en spreek je dankbaarheid uit. Bij mij klinkt het zo.

Ik bin God tankber foar:

1. de hiele skepping, mem ierde
2. myn âlders en foarâlders
3. myn libben
4. foar Sietske, ús bern en freonen
5. de mienskip fan Westerwert, Nijkleaster en doarpen
6. Fryslân, Nederlân, alle lannen en folken
7. de hiele skepping, mem ierde

Je kunt dit aanpassen naar je eigen levensovertuiging en situatie. Het gaat mij om de begintoon van de dag: om met 7 diepe inadeningen mijn dankbaarheid te tellen en te uiten.

Vandaag volop bezig geweest met overleg over de plannen voor Palmпасen en voor de Goede Week. We zijn er nog niet helemaal uit, maar de contouren beginnen zich af te tekenen. Tussendoor veel bellen, veel meer dan 'vroeger'.

Na het avondeten hebben Sietske en ik een stevige wandeling gemaakt. Brrr, wat is het nog koud. Waar ook maar mogelijk zwaaien we naar alle mensen. Marian Nijland deelde vanmorgen haar Moment van Aandacht. Het eindigt met de woorden 'Dus mensen, zwaai naar elkaar, met aandacht, dat doet goed.' (<https://nijkleaster.frl/moment-van-aandacht-30-maart/>). Marian stuurde me deze foto om vandaag te gebruiken op sociale media: zwaaien, weauwe.

Dinsdag 31 maart

Vanavond is bekend geworden dat de huidige maatregelen verlengd worden tot tenminste 28 april. Dat komt niet onverwacht, maar toch. Zelf heb ik mij ingesteld op 1 juni, de datum van maandag tweede pinksterdag. Dit betekent dat het normale leven de komende maand ontwricht zal blijven. Met mij zal dat voor velen lastig zijn maar niet onoverkomelijk. Maar onze aandacht en zorg gaat uit naar de mensen die het echt zwaar hebben: ouderen (en anderen) die eenzaam zijn; mensen die ziek zijn door het corona virus of door een andere aandoening; ouders die het thuis zwaar hebben met werk en kinderen; ondernemers die geen oog meer dicht doen vanwege de zorg om hun hun bedrijf; werknemers die voor hun baan vrezend; mensen in de zorg die het heel druk hebben en bovendien zelf ook gezond moeten blijven. We hebben een zware en bijzondere maand voor de boeg. Wij zullen geestelijk gezond en weerbaar moeten blijven.

En dan zitten wij hier in Nederland nog aan de goede kant van de streep. Denk aan de mensen op Lesbos en zoveel ander vluchtelingenkampen overal op aarde en denk aan de landen die veel minder 'weerstand' hebben dan wij. Wat horen we weinig over de situatie in Afrika of andere extreem arme gebieden. Wij maken ons zorgen over het aantal bedden op de IC, maar waar moeten zij zich zorgen over maken?

Vandaag wordt stapsgewijs duidelijk wat we gaan doen met Palmpasen en met Pasen. Met de jeugdcommissie zijn we bezig om een aantal filmpjes te maken voor de kinderen: verhaal over Palmpasen, het thuis maken van een Palmpasenstok, aantal liederen en een workshop paaseitjes maken. Wij hebben een filmpje gemaakt waarin ik het verhaal van Palmzondag voorlees uit de Kijkbijbel (in het Nederlands) en uit Wurd foar Wurd (in het Fries dus). Tsjonge, dat valt niet mee met een eenvoudige camera. Sietske staat achter de camera en ik lees voor. Wanneer ik het eerste filmpje van een van de kinderen langs zie komen (door Joryke Jansen) dan denk ik dat wij maar moeten stoppen. Zij heeft een prachtig filmpje gemaakt. Misschien moet ik een podcast maken, gewoon alleen een verhaal voorlezen zonder beelden.

Ook bezig geweest met de voorbereiding van de gespreksgroep Jong Belegen. Dit is al jarenlang een groep van relatief jonge mensen (tussen de 30 en de 50 jaar) die graag in gesprek zijn over geloof en spiritualiteit. We lezen samen het boek *Rebible* van Inez van Oord (de oprichtster van Happinez). Daarin gaat ze op zoek naar 'vergeten' Bijbelverhalen.

De eerste woorden van het voorwoord luiden: 'Beelden van Boeddha's, boeken over de ziel en het zelf, over energie en bewustzijn, maar de Bijbel zag ik

niet.’ We lezen de hoofdstukken gewoon tijdens een gespreksavond en bespreken het vervolgens. Met steeds weer mooie avonden tot gevolg. Nu is het voorstel dat we het hoofdstuk over Job (dat vonden we wel gepast in deze tijd) van te voren lezen en het morgenvond via Skype bespreken. Ik heb vandaag een paar vragen opgestuurd bij het hoofdstuk. Ben benieuwd of het via Skype ook lukt om echt verbinding te krijgen.

Vandaag veel gebeld en mijn linkerschouder doet pijn. Ik bel nooit zo veel, maar in deze tijd is het heel handig.

Woensdag 1 april 2020

Collega Saskia Leene stuurde mij gisteravond de tekst al toe voor de ‘kleasterochtend’. Na het lichamelijke en geestelijke ontwaken was dit bericht op de website plaatsen mijn eerst klus.

Geen kleasterkuier, wel een tekst met een vraag (1 april) Het doet ons verdriet dat we na meer dan 7 jaar voorlopig geen kleaster-ochtenden kunnen houden. Maar we proberen wel elke week een tekst met een vraag aan te bieden op de woensdagochtend. Ter overweging thuis of tijdens een kuier. Voor vandaag, woensdag 1 april:

Zorgwekkende berichten van dichtbij en ver weg horen we in de media. ‘Hoe is het met jou?’, vroeg ik een van onze vaste Nijkleastergasten. Ze vertelde, naast andere dingen, over de enorme dankbaarheid die ze voelt voor alles wat ze de afgelopen jaren in vrijheid heeft kunnen ondernemen. Dat raakte mij, want met dankbaarheid komt er naast de zorgen een ander onmisbaar perspectief. Zo staat het ook in de bijbel:

*Dank God onder alle omstandigheden
Tankje God ûnder alle omstannichheden
(I Tessalonicenzen 5,18)*

Een vraag ter bezinning, bv. voor bij de dagelijkse wandeling: waarvoor ben jij dankbaar vandaag?

In de afgelopen weken werden op woensdagavond de klokken geluid tussen 19.00 en 19.15 uur als klokken van hoop: ‘Als teken van hoop en troost; als signaal van respect voor alle mensen die werken in de hulpverlening; en om mensen met elkaar te verbinden, luiden we de klokken van hoop!’ Deze actie werd vandaag verlengd met tenminste vier weken. Ik vroeg aan de klokluiders van Jellum, Bears, Jorwert en Weidum of ze de komende weken wilden blijven klokluiden. En bijna per ommegaande kreeg ik bericht van Theunis van der Gaast (Jellum), Barend Spliethoff (Bears), Dirk en Geeske Limburg (Weidum) en Geert Mak (Jorwert): natuurlijk gaan we door! Dat zijn de mooie momenten van een dag. Dirk Limburg schreef bovendien de volgende woorden:

Klokluiders!

***Voor al die mensen die voor ons
welzijn zo ontzettend hard
knokken:***

***wij luiden in de toren van de
Johanneskerk in Weidum uiteraard
de klokken!***

***Een kwartier lang komen die warme
vertrouwde klanken uit de toren,***

***opdat zij bij de mensen de hoop op
betere tijden weer doet gloren!***

En nu is het bijna negen uur. Tijd voor de gespreksgroep Jong Beleggen. Wie weet daarover morgen meer.

Donderdag 2 april 2020

De gespreksgroep gisteravond ging boven verwachting. Met 11 personen een gesprek via Skype. Op een of ander manier weten de deelnemers, ook digitaal, snel tot de kern te komen. Inzichten komen van diverse kanten en vullen elkaar vaak aan. Maar wanneer dat niet zo is, dan is dat ook geen probleem. Eerder deze week is de notie 'dankbaarheid' al een paar keer genoemd. Nu tijdens dit gesprek kwam dat opnieuw aan de orde. We ontdekken in tijden van crisis (gelukkig nog niet zo ingrijpend als bij Job) dat wat echt belangrijk is. We leren de hoofdzaken van de bijzaken te onderscheiden en koesteren het goede in ons leven. Een inperking van onze behoeften kan soms heilzaam zijn. De dag is rustig geworden, buiten is het nu donker. Ik verbaas mij over het feit dat ik deze woorden nu opschrijf. Vroeger vond ik het begrip 'dankbaar' lastig. Ik herinner me een lied van Bouwdewijn de Groot met de zin 'Dankbaar moet je zijn, nederig en klein' dat ik met instemming meezong. Maar nu is de wereld anders en mijn eigen leven ook. Dankbaarheid betekent voor mij niet dat we nederig en klein moeten zijn. Integendeel. Dankbaarheid is een medicijn voor een gezond leven.

Vandaag was het leven trouwens niet zo 'gezond'. Ik ben onrustig en minder geconcentreerd dan anders. Ik meende dat het werk in deze tijd van crisis rustiger zou worden, maar ik vergis me. Er is veel onrust in de wereld en ook in mij. Ik zoek naar een goede balans, ook als het gaat om de voorbereidingen voor Palmpasen en Pasen. De gewone logica van het leven is verdwenen en dat kost veel energie. Gelukkig kon ik vandaag de kerkenraad en de kleasterraad de plannen toesturen voor de komende weken. Dat lucht op. Nu kan ik me hopelijk wijden aan de inhoud in plaats van de organisatie.

In de middag heb ik de computer daarom eerst maar eens afgesloten en de deur van de werkkamer achter me dichtgetrokken. Samen met Jurjen en boer Tjalling 'in loopke makke' door de weilanden waar wij op uitkijken. De vogels zijn hier nog steeds niet aan de leg. Het lijkt erop dat er alweer minder kieviten zijn dan vorig jaar, terwijl het land van boer Tjalling

uiterst geschikt is voor greidevûgels: het waterpeil staat hoog, er is een plasdras gebied, er is 'rûge dong' uitgereden (ouderwetse mest uit de potstal). Het kan gewoon niet beter! Tot half juni komt de boer bijna niet meer in het land, het is een paradijs. Maar de vogelstand gaat toch verder achteruit. Ik word er zo verdrietig van! En tegelijk doet een kuier door het weiland me goed. De tegengestelde gevoelens van teleurstelling en blijdschap vechten om voorrang.

Met Sietske gaat het gelukkig veel beter. Vandaag nog een keer gebeld met de dokter, die ook positief is. De vastensoep van deze donderdag, woestijnsoep met dadels, is bijzonder lekker!
(<https://nijkleaster.frl/woestijnsoep-met-dadels/>)